

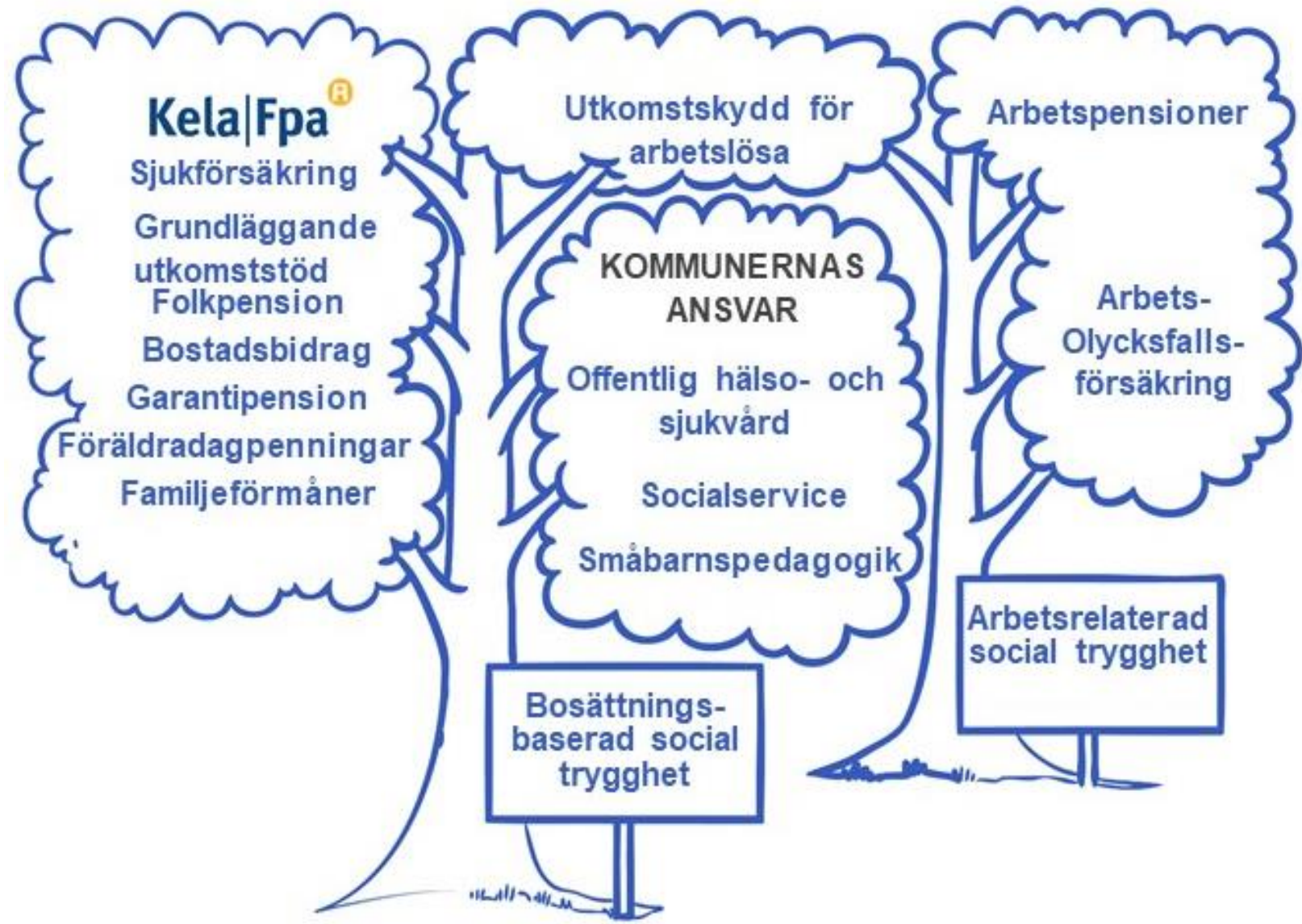
Fattigdomsfällor i pensionssystemen

Essi Rentola

**Avdelningen för social trygghet
och försäkringar
Social- och hälsovårdsministeriet**

4.5.2022

Pensionssystemet i Finland

Social- och hälsovårdsministeriet ansvarar för utvecklingen och bredningen av

pensionslagstiftningen Folkpensionssystemet

- Folkpensionsanstalten (FPA)

Arbetspensionsskyddet

- Pensionsskyddscentralen (PSC) fungerar som ett samarbetsorgan inom arbetspensionssystemet
- Lagstadgat arbetspensionsskydd sköts av:
  - Arbetspensionsförsäkringsbolag
  - Särskilda pensionsanstalter
  - Pensionskassorna
  - Pensionsstiftelser
  - Pensionsanstalter inom offentliga sektorn

FPA och PSC samarbetar i
behandlingen av
pensionsansökningar

Pensionssystemet i Finland

Arbetspension

- **Intjänas enligt löneinkomsten och företagarens arbetsinkomst**
- Arbetspensionsanstalterna betalar
- Kan vara sjukpension eller ålderspension

Folkpension

- **Säkerställer minimitryggheten för en person, som inte alls har tjänat in arbetspension eller vars intjänade arbetspension är låg**
- FPA betalar
- Kan vara sjukpension eller ålderspension

Garantipension

- **Tryggar en minipension (855,48 €/mån.) som är högre än folkpensionen, om totalpensionen understiger garantipensionens fulla belopp**
- FPA betalar

Social trygghet tryggar utkomsten

- Pensionsskyddet syftar till att trygga utkomsten trots ålderdom, arbetsförmåga och i händelse av en familjeförsörjares bortgång.
- I Finland finns det 1,5 miljoner egenpensionstagare
- Utöver pensionen kan pensionärerna även få andra sociala förmåner
  - Bostadsbidrag för pensionstagare eller allmänt bostadsbidrag
  - Vårdbidrag för pensionstagare
  - Barnförhöjning
  - Fronttillägg
  - Utkomststöd
- Jämfört med den övriga befolkningen får ålderspensionstagare mer sällan utkomststöd. Särskilt pensionärer får utkomststöd för hälso- och sjukvårds- samt läkemedelskostnader

Tjänster för äldre

- Tjänsterna en del av den sociala tryggheten för äldre utöver utkomstskyddet. Till tjänsterna hör bland annat hälso-, boende- och hemtjänster, institutionsvård och stöd för närståendevård
- Tjänsterna ordnas som en del av kommunernas (i framtiden i välfärdsområdenas) social- och hälsovård
- FPA kan betala reseersättning för resor på grund av en sjukdom till hälso- och sjukvården
- FPA ersätter också läkemedelskostnader. Efter initialsjälvriskan betalas läkemedelsersättning för läkemedel som omfattas av FPA-ersättning.

Statistiska uppgifter om pensionsbelopp (1/2)

Enligt Pensionsskyddscentralen 2021 i Finland:

- Den genomsnittliga totalpensionen var 1 784 euro i månaden
- Den genomsnittliga medianpensionen var 1 559 euro i månaden
- 70 procent av pensionerna var under 2 000 euro i månaden
- En tredjedel av pensionerna var under 1 250 euro i månaden
- Medelpensionen för personer med sjukpension var 1 169 euro i månaden
- Medelpensionen för personer med ålderspension var 1 867 euro i månaden

Statistiska uppgifter om pensionsbelopp (2/2)

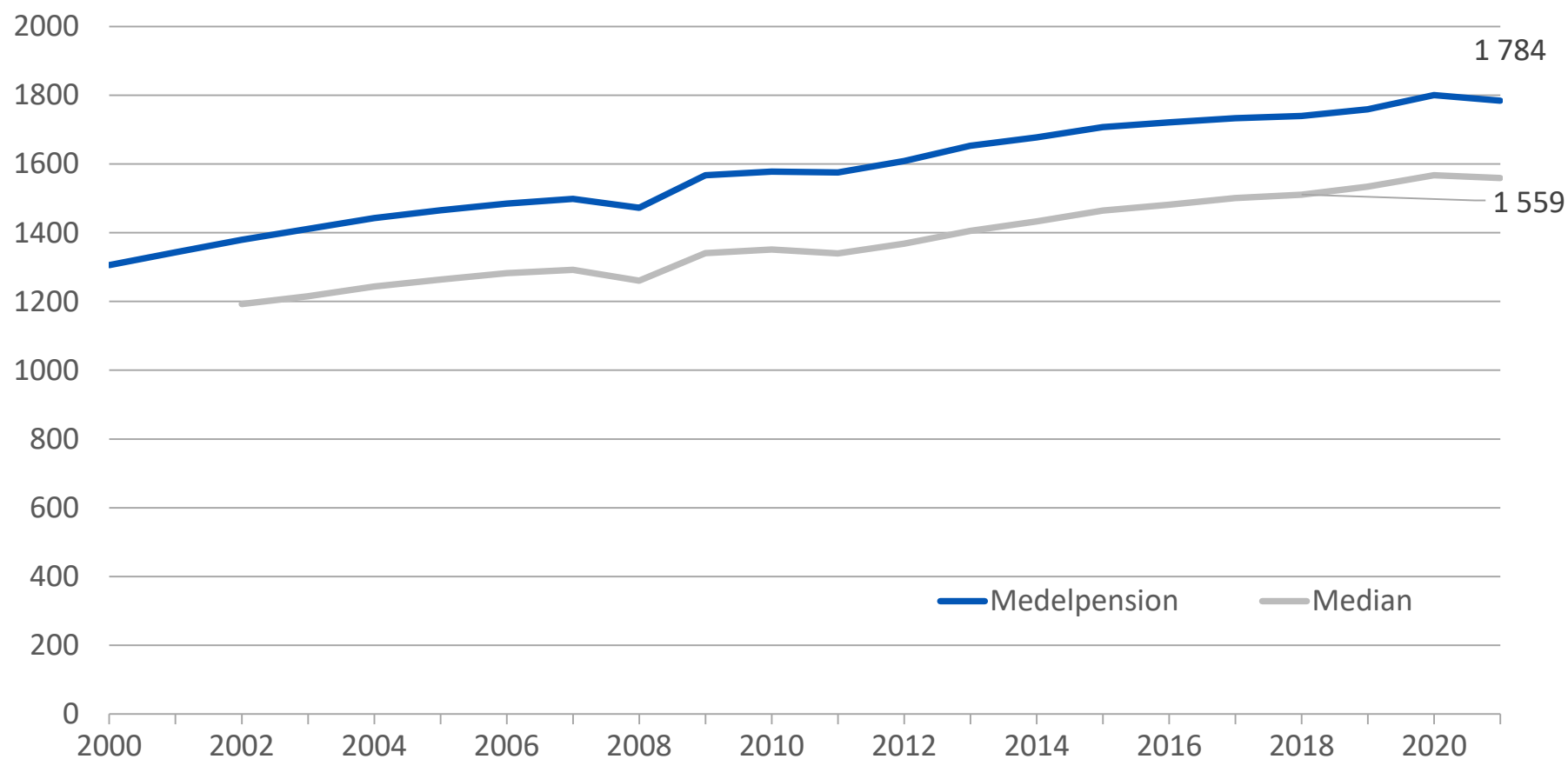
- Det finns regionala skillnader i pensionsbeloppen. De högsta pensionerna 2021 betalades i Nyland (i genomsnitt 2 110 €/mån.) medan de lägsta pensionerna betalades i Södra Österbotten (i genomsnitt 1 551 €/mån.)
- År 2021 var medelpensionen för finskspråkiga finländska medborgare 1 788 €/mån., medan medelpensionen för svenskspråkiga finländska medborgare var 1 976 €/mån.
- Över 52 000 personer bosatta i Finland fick pension från Sverige i mars 2022
  - Pensionen som betalades från Sverige till Finland var i snitt 3 213 kronor (ca 310 euro) i månaden
  - Medianpensionen var 1 780 kronor (ca 171 euro) i månaden

Förändringar i pensionsnivån under 2000-talet

Den genomsnittliga totalpensionen för mottagare av ålders-, sjuk- eller arbetslöshetspension åren 2000–2021, i penningvärdet 2021

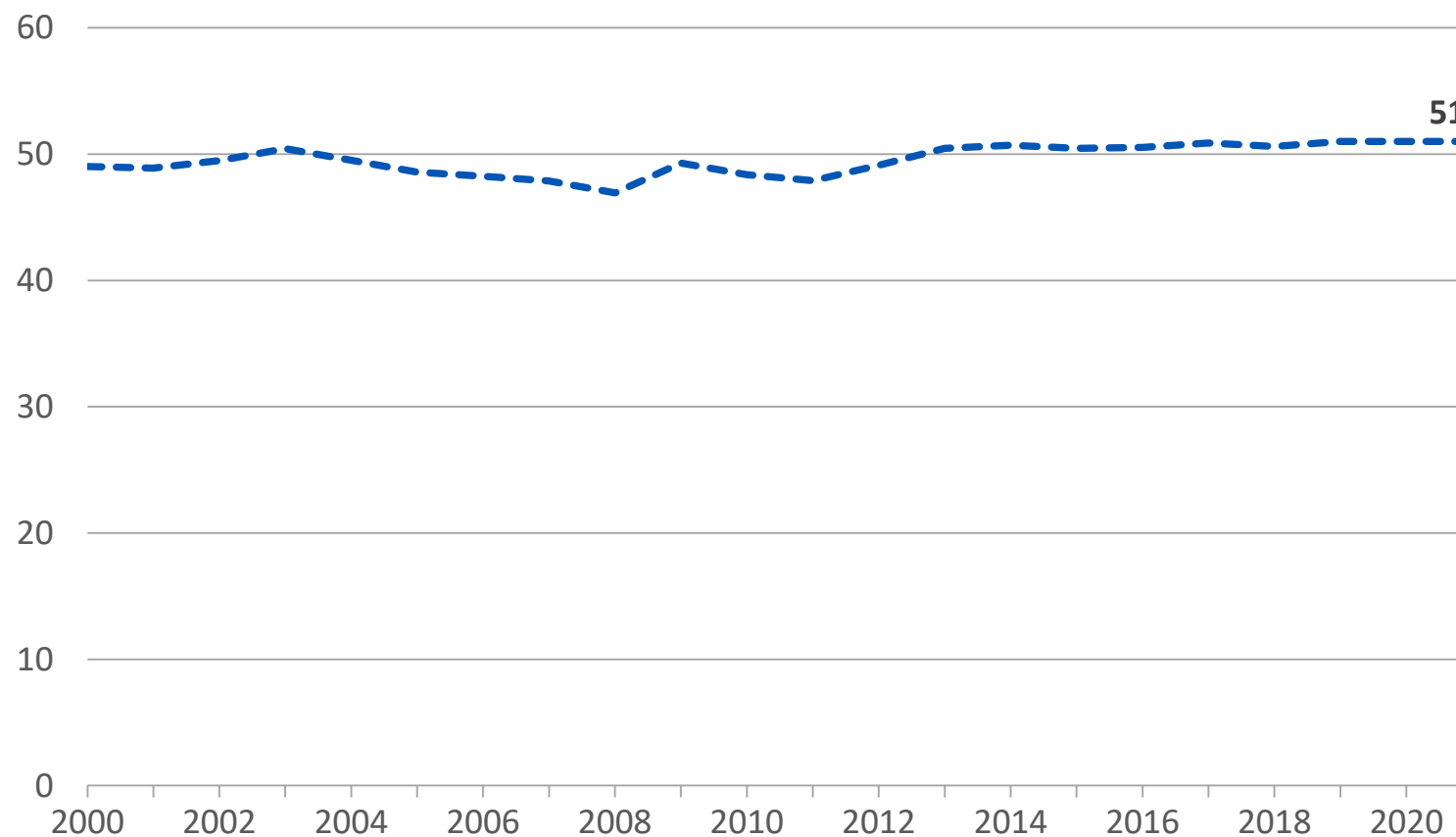
€/mån.

Pensionsnivån i förhållande till medelinkomsten för förvärvsarbetande

Den genomsnittliga totalpensionen för mottagare av arbets- och/eller ålders-, sjuk- eller arbetslöshetspension i förhållande till den genomsnittliga förvärvsinkomsten
% ifrågasvarande år under åren 2000–2021

Definition av fattigdom

- Fattigdom kan granskas på många olika sätt (t.ex. inkomster, upplevelser)
- Den som har låg pension är inte nödvändigtvis låginkomsttagare, eftersom även andra inkomster påverkar helheten. Hos i genomsnitt var tredje pensionär består bruttoinkomsterna även av annat än pensionsinkomster
- Man granskar ofta en helhet som beskriver risken för fattigdom och utslagning (ARPE), där man kombinerar:
  - Låga inkomster
  - Allvarlig materiell och social brist
  - Brist på sysselsättning
- I Finland och EU används vanligen en definition, enligt vilken en person är låginkomsttagare när inkomsterna i dennes hushåll är lägre än 60 procent av medelinkomsten hos hela befolkningen.
- Den tillämpade fattigdomsgränsen inverkar på hur fattigdom bland pensionärerna framkommer i statistiken

Pensionärsfattigdom i Finland

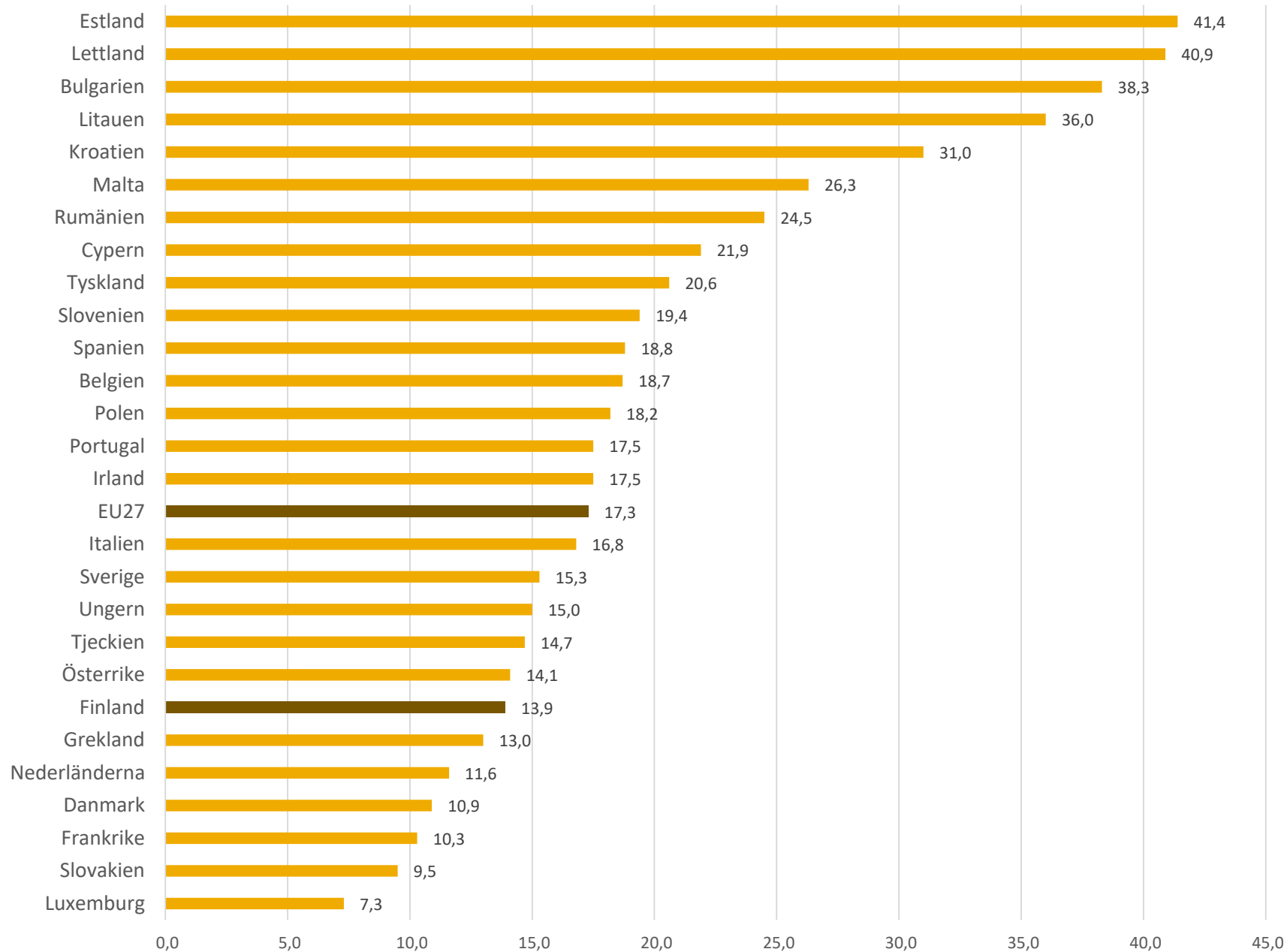
- I Finland finns det inte någon faktiskt officiell fattigdomsgräns. Gränsen i euro för låga inkomster varierar årligen, enligt Statistikcentralen var gränsen i Finland 2020
  - i hushåll med 1 vuxen ca 1 277 €/mån.
  - i hushåll med 2 vuxna ca 1 915 €/mån.
- År 2020 var andelen låginkomsttagare bland pensionärerna 13,6 procent dvs. sammanlagt 193 000 personer
- Låga inkomster är allra vanligast bland de yngsta och äldsta pensionärerna samt bland pensionärer som bor ensamma
- Många av pensionärerna med låga inkomster har varit låginkomsttagare redan innan de blev pensionärer

Internationell jämförelse av pensionssystem

- I internationell jämförelse förebygger det finländska pensionssystemet fattigdom på ett bra sätt. I fråga om pensionens tillräcklighet ligger systemet i Finland på samma nivå eller på en ännu bättre nivå jämfört med många andra länder
- De finländska pensionärerna upplevde mindre utkomstsvårigheter jämfört med många andra EU-länder, men till exempel i Sverige och Danmark var upplevelserna av utkomstsvårigheter mindre än i Finland
- I en internationell jämförelse av pensionssystemen (MCGPI) 2021 fick det finländska pensionssystemet en sjunde plats. I jämförelsen valdes Islands pensionssystem till det bästa i världen. Jämförelsen omfattade 43 länder.
- I MCGPI-jämförelsen valdes pensionsskyddet i Finland till det tillförlitligaste och mest transparenta systemet i världen. På listan över utvecklingsobjekt för Finland fanns bland annat att förbättra nivån för minimipensionen och att höja sysselsättningsgraden bland äldre.

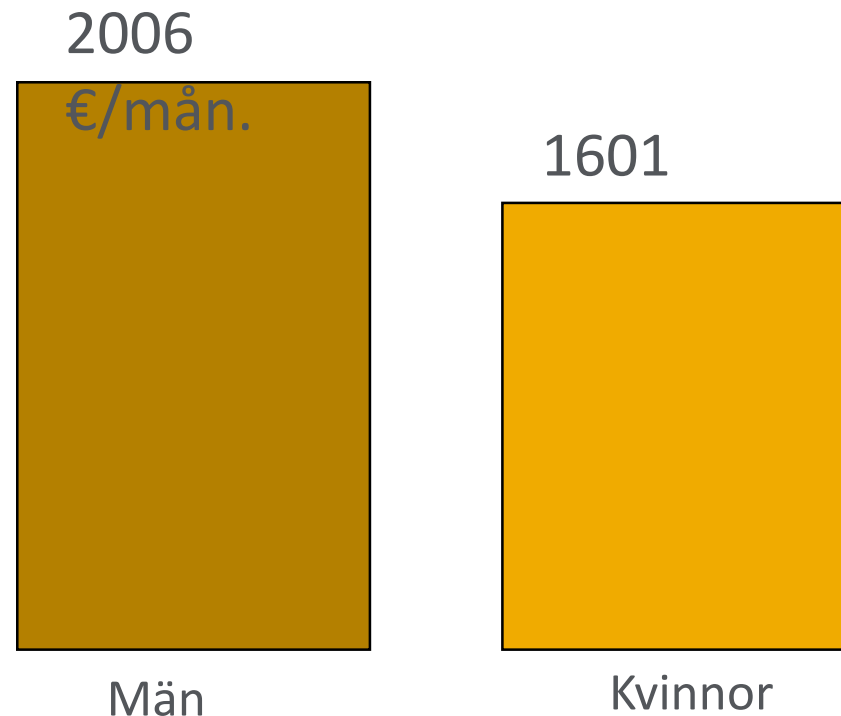
Låginkomsttagarnas andel (%) bland personer över 65 år 2020

Skillnader i pensionen mellan könen (1/2)

År 2021 var den genomsnittliga pensionen för kvinnor en femtedel lägre än männens pensioner

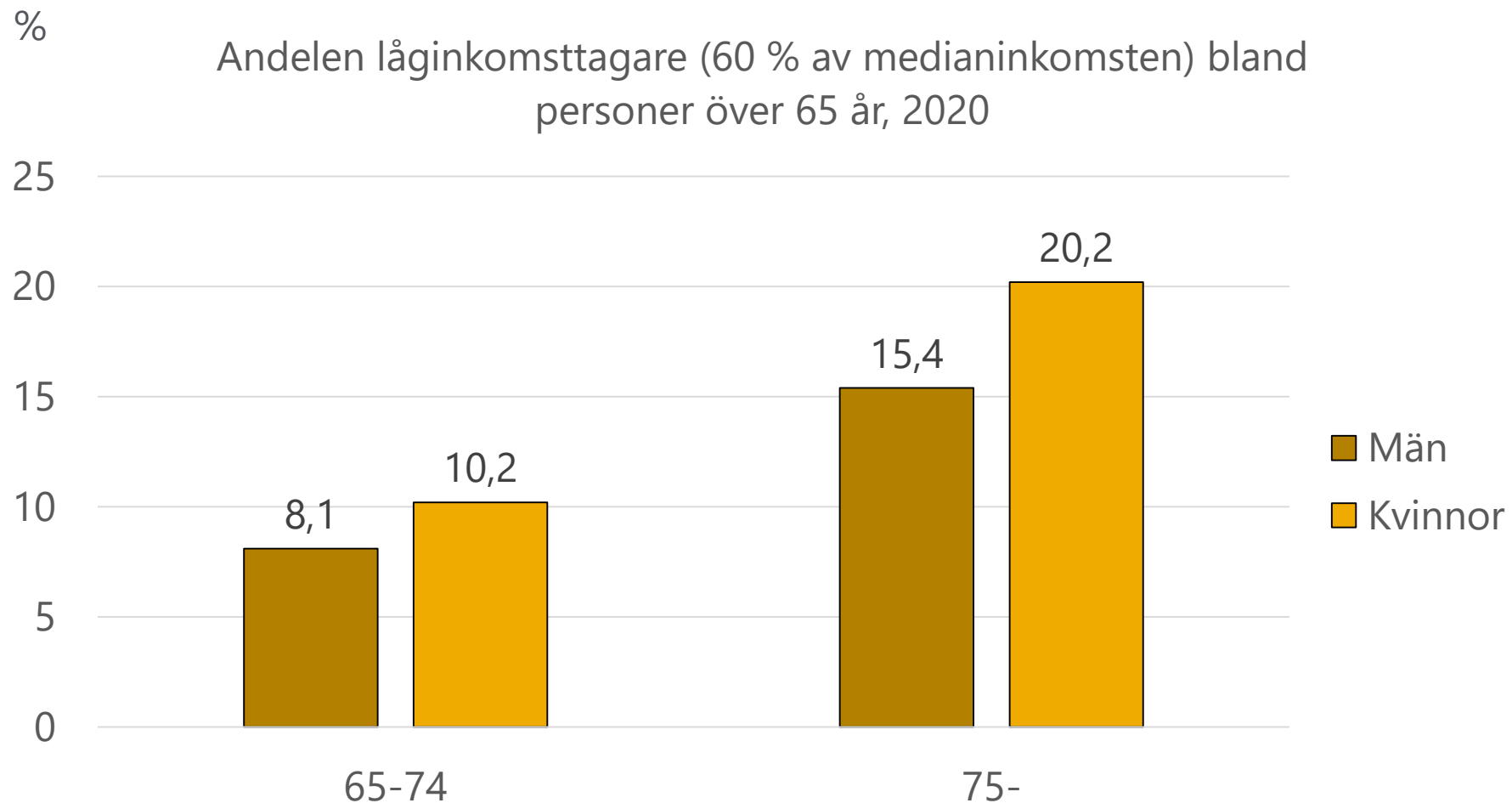

Skillnader i pensionen mellan könen (2/2)

- Beräkningsgrunderna för pensionen är den samma för alla, men det finns skillnader i pensionsnivåerna mellan könen
- Pensionen tjänas in genom inkomster under arbetskarriären, och därmed påverkar inkomsterna och deltagandet i arbetslivet också inkomstskillnaderna mellan könen
- Den ojämna fördelningen av föräldraledigheter mellan kvinnor och män ökar pensionsskillnaderna. Ett syfte med den familjeledighetsreform som träder i kraft i augusti 2022 är att öka jämlikheten mellan föräldrarna, även när det gäller att tjäna in pension, då föräldraledigheterna fördelas jämnt mellan föräldrarna.

Risken för fattigdom är högre bland äldre kvinnor än bland män

Sjukpension

- Hos sjukpensionstagare blir arbetskarriären kortare, varvid arbetspensionen också blir lägre
- Sjukpensionstagare upplever mer utkomstsvårigheter än ålderspensionstagare, deras totalpension är i snitt en tredjedel lägre
- Upplevd arbetslöshet och arbetsförmåga har effekter på inkomstnivån och låg inkomstnivå under pensionstiden
- Särskilt bland unga pensionärer kan man förebygga pensionärsfattigdom genom att stöda arbetsförmågan
- Det finländska systemet är exceptionellt i fråga om sjukpensionen

Pensionärernas utkomsterfarenheter 2020

- Enligt Pensionsskyddscentralens undersökning upplevde två tredjedelar av pensionärerna 2020 att det var lätt att täcka sedvanliga utgifter. Tre av fyra (73,7 %) hade pengar kvar efter nödvändiga utgifter.
- Cirka var tredje pensionär upplevde någon form av utkomstsvårigheter. 11,2 procent av pensionärerna hade svårigheter eller stora svårigheter att täcka sedvanliga utgifter. Särskilt hälso- och sjukvårdsutgifter var typiska nödvändiga utgifter, som det fanns svårigheter att täcka bland respondenterna.
- Särskilt de som upplevde sig ha dålig hälsa, de som bodde på hyra, låginkomsttagare och personer under 65 år upplevde enligt undersökningen att de hade utkomstsvårigheter
- Även ensamboende ökar sannolikheten för upplevelse av utkomstsvårigheter
- I undersökningen observerades också att nöjdheten med hushållens ekonomiska situation var högre 2020 än 2017.

Slutligen

- Fattigdom rör särskilt yngre och äldre pensionärer, ensamboende och de som har dåligt hälsotillstånd.
- Internationellt sett är situationen i Finland förhållandevis bra, men pensionärsfattigdom finns och man bör söka lösningar för detta. Det är mycket viktigt att man även granskar pensionärernas upplevelser av utkomsten och erfarenheter av fattigdom
- En effektiv metod för att minska fattigdomen bland pensionärer är att stöda sysselsättningen och arbetsförmågan, eftersom pensionen intjänas under arbetskarriären
- Utöver pensionen inverkar även andra faktorer på utkomsten och välbefinnandet hos äldre, såsom fungerande social- och hälsovårdstjänster samt tillgången och priset på dessa.
- I Finland är målet att minska antalet personer som löper risk för fattigdom eller utslagning till 100 000 före 2030. På social- och hälsovårdsminister bereds som bäst en verksamhetsplan, där även pensionärsfattigdom lyfts upp som ett viktigt tema

Källor

- Andersen, Torben M. (2021) Eläkkeiden riittävyys ja kestävyys – arvio Suomen eläkejärjestelmästä. Pensionsmyndigheten.
- Folkpensionsanstalten (2021) Vilka stöd kan en pensionstagare få från FPA? <https://elamassa.fi/sv/pension/vilka-stod-kan-en-pensionstagare-fa-fran-fpa/>
- Kuivalainen, Susan (2020) Mummot ja papat eivät vain matkustele ja pelaa golfia – osa vanhuuseläkeikäisistä tarvitsee perustoimeentulotukea. <https://www.etk.fi/blogit/mummot-ja-papat-eivat-vain-matkustele-ja-pelaa-golfia-osa-vanhuuselakeikaisista-tarvitsee-perustoimeentulotukea/>
- Palomäki, Liisa-Maria & Ahonen, Kati & Ilmakunnas, Ilari & Kuivalainen, Susan & Polvinen, Anu (2021) Eläkeläisten toimeentulokokemukset vuonna 2020 ja muutos vuodesta 2017. Pensionsmyndigheten undersökningar 5/2021
- Palomäki, Liisa-Maria (2020) Kuva suomalaisten ikääntyneiden elämänlaadusta riippuu näkökulmasta. <https://www.etk.fi/blogit/kuva-suomalaisten-ikaantyneiden-elamanlaadusta-riippuu-nakokulmasta/>
- Pensionsmyndigheten. [Utlandsutbetalningar](#).
- Pensionsmyndigheten (2022) Medelpension 1784 euro i månaden. <https://www.etk.fi/sv/aktuellt/medelpensionen-1-784-euro-i-manaden/>
- Pensionsmyndigheten (2021) Internationell pensionsjämförelse: Finland fortfarande bland de tio bästa. <https://www.etk.fi/sv/aktuellt/internationell-pensionsjamforelse-finland-fortfarande-bland-de-tio-basta/>

stm.fi ›
@STM_Uutiset ›

Tack!

